

EUGENIA POPOVICI

Răsfoind cronică dramatică, rare sînt ocaziile cînd putem desprinde din consemnarea succintă a unei interpretări, personalitatea marilor actori: în rolul cutare „a fost excelent“, în altă parte „a redat cu sensibilitate o gamă nuanțată de sentimente“ sau „a interpretat cu vervă rolul acid al lui... din...“. Cronică dramatică nu vrea și nici nu poate să fie exhaustivă. În cel mai bun caz, ea reușește să cuprindă doar problemele majore de dramaturgie și de spectacol, în ansamblu.

Pentru definirea personalității unui artist, rămîne portretul. Dar dacă în toate celelalte arte analiza este ușurată de perenitatea obiectului ei, arta scenică, prin caracterul ei efemer, pune piedici serioase portretistului. Parafrazăndu-l pe Buffon, am putea spune că stilul este actorul. În cadrul artei scenice, intervine însă un element străin, la prima vedere: rolul creat de poetul dramatic. Actorul dă viață unui personaj imaginat și elaborat de dramaturg. Care este linia de demarcație între personaj și actor? Sau mai bine zis, există o asemenea linie de demarcație? Marile realizări actricești au vădit în majoritatea cazurilor perfectă sudură, dusă uneori pînă la identificare, a actorului cu rolul. Diferitele evoluții scenice — ne referim desigur în continuare la marile creații — ne apar ca tot atîtea ipostaze ale personalității interpretului. Nu dorim, bineînțeles, să absolutizăm această afirmație. Ar fi absurd. Încercînd însă să definim unele dintre caracteristicile artei Eugeniei Popovici, se impune cu necesitate, ca analiza să pornească de la personajele cărora actrița le-a dat viață.

Luînd din ultimele roluri cîteva mai reprezentative, ca o primă observație, vom remarca extraordinara tinerețe a personajelor. O tinerețe cronologică: Lucietta din *Bădăranii*, Oana din *Apus de soare*, eleva Zamfirescu din *Steaua fără nume*, Anișka din *Invazia*, Maria Antonovna din *Revizorul*, Catrina din *Matei Millo*, sau o tinerețe psihologică: Aurora din *Rețeta fericirii*, Ducki Băleanu din *Arborele genealogic*.

Mulțor actori tineri li se încredințează roluri de bătrîni. Fenomenul invers este, la rîndul lui, destul de frecvent. Și într-un caz și într-altul experiențele nereușite creează o impresie penibilă. Că Eugenia Popovici nu mai are 16 ani, nu e un secret pentru nimeni. Ea joacă însă personaje de vîrstă aceasta, și m-a existat nici un moment în care spectatorul să aibă vreo umbră de îndoială în privința tinereții personajelor interpretate. El a urmărit-o pe Eugenia Popovici în rolul Eleonorei Zamfirescu, cu un zîmbet înțelegător. I-a admirat puritatea și devotamentul în Oana, s-a amuzat de zburdălnicia și rîzgîiala ei în Lucietta, și a rămas profund impresionat de suferințele Anișkăi din piesa lui Leonid Leonov. La fel de tînără, actrița apare publicului și în Aurora din *Rețeta fericirii*. Este desigur o altfel de tinerețe: aceea a omului care se păstrează curat, deschis și încrezător, în împrejurări de viață grele. Nuanța puerilă a deformației profesionale, actrița o redă cu delicatețe. O altă tinerețe este și aceea a Duckiei din *Arborele genealogic*. Pictorița aceasta atît de desprinsă de realitatea înconjurătoare este, desigur, copilăroasă, dar infantilismul ei frizează senilitatea. Eugenia Popovici realizează această nuanță cu o deosebită discreție.

Tinerețea aceasta despre care am vorbit nu este redată de către actriță prin utilizarea unor artificii exterioare, sau numai prin punerea în valoare a datelor fizice, ci mai ales prin înțelegerea fină și adîncă a psihologiei personajului și a situației dramatice în care acesta acționează. Un exemplu potrivit ni se pare interpretarea Anișkăi din *Invazia* lui Leonid Leonov. Este cunoscut procedeele literar de a reda o emoție puternică, o stare de lucruri impresionantă, printr-o deplasare de accent pe lucruri laterale evenimentului esențial comentat. Acest lucru îl face la un moment dat și Leonid Leonov în piesa sa. Actrița își dă seama cu finețe de procedeu, și în interpretare îl accentuează: „Am uitat să-ți spun, bunicuță. Cînd l-au dus de Tabacika lui la spînzurătoare, cățelușa lor l-a înhățat pe un neamț de mîină și l-a mușcat. Tare frumușică era cățelușa. Albă de tot. Și atunci, au spînzurat cățelușa alături de stăpîna sa... Și cîinii parcă luptă cu ei.“ Anișka — Eugenia Popovici — povestește întîmplarea copilărește, ca o lecție învățată pe de

In rolurile: (sus) Ducki Băleanu din „Arborele genealogic” de Lucia Demetrius; (mijloc) Oana din „Apus de soare” de B. Șt. Delavrancea; Lucietta din „Bădăranii” de C. Goldoni; eleva Zamfirescu Eleonora din „Steaua fără nume” de M. Sebastian; (jos) Maria Antonovna din „Revizorul” de N. Gogol

rost, repede. Când ajunge la episodul cu cățelușă, ochii i se umezesc, iar vocea-i tremură. Emoția se condensează pe o replică ce pare neesențială: „albă de tot”. Efectul este însă copleșitor. Realizăm dintr-o dată proporția bestialității fasciștilor și sensibilitatea acută a acestei copile nevinovate. Interpretarea Eugeniei Popovici dovedește o calitate necesară oricărui mare actor: inteligența scenică.

Asemănătoare pe această coordonată a tinereții, rolurile create de către Eugenia Popovici se diferențiază prin multiplele nuanțe cu care interpreta își colorează fiecare personaj în parte. Catrinei, actrița îi dăruiește candoare și gingășie, Eleonorei Zamfirescu, timiditate, nostalgie și puțină impertinență. Mariei Antonovna,

un aer ușor timp. Luciettei, neastîmpăr și mai vitate. Toate rolurile acesteia însă ne dau o impresie de gingaș și curat. Impresia aceasta este desigur subliniată și de vocea cristalină a Eugeniei Popovici. E o voce plină de muzicalitate, fără stridențe, fără note false, și de o extraordinară putere de sugestie.

Modul spontan prin care actrița cucerește simpatia publicului este încă una din caracteristicile Eugeniei Popovici. Dacă lucrul acesta este explicabil în cazul unor repetate luări de contact cu arta interpretei — în conștiința spectatorului suprapunându-se amintirile diverselor roluri în care a văzut-o —, el apare cu atât mai concludent în întâlnirea cu un public cu totul nou. Un exemplu este felul în care a fost primită actrița de către publicul venețian în piesa *Bădăranii*. Spicuim din presa italiană: „De la bun început, am notat-o cu plăcere pe Eugenia Popovici (Lucietta). Ce surprinzătoare participare la viața personajului a relevat această actriță micuță, durdulie, cu voce de soprană ușoară, magnifică mai ales în contrasene... o Lucietta într-adevăr de neuitat”.

Eugenia Popovici este o actriță cu multiple posibilități artistice, un talent mobil, deopotrivă dotat pentru dramă și comedie, pentru spectacolul clasic și cel modern. Mijloacele folosite de către actriță — chiar în comedia bufă sau în satiră — nu frizează caricaturalul, nu alunecă spre îngroșare, spre șarjă. Compozițiile sale făcute întotdeauna „dinăuntru” — și a spune că Eugenia Popovici e o actriță de trăire nu e o vorbă goală — nu au niciodată balastul gratuității, nu tind niciodată spre efect cu orice preț.

Teatrul pentru care „nu există roluri mari și roluri mici, ci doar actori mari și actori mărunți”, teatrul nostru nou, opus fundamental cultului vedetei, a însemnat și pentru Eugenia Popovici ogorul propice maturizării sale artistice, cristalizării specificului său interpretativ. El a creat premisele îmbogățirii personalității sale cu inedite valențe creatoare. Să nu uităm că actriței — folosită înainte de Eliberare mai mult în dramă — i s-a deschis, după 1944, drumul atîtor valoroase creații în repertoriul clasic și în special în comedie. (De la *Școala femeilor* la *Revizorul*, de la *Noaptea furtunoasă* la *Bădăranii*.) În anii aceștia, actriței i se încredințează primele roluri în dramaturgia noastră contemporană (*Matei Millo*, *Arborele genealogic* și *Refeta fericii*), roluri ce le va realiza cu aceeași dăruire la același înalt nivel artistic. Fără îndoială că de la Eugenia Popovici, interpreta din *Curierul din Lyon*, la Eugenia Popovici din *Revizorul* sau *Matei Millo*, există o evoluție distinct marcată. Tot atât de adevărat este faptul că la fiecare reluare a vechilor succese (vezi *Apus de soare* și *Bădăranii*), actrița aduce noi detalii de interpretare, adîncește laturi ale rolurilor, altă dată lăsate în umbră, se străduiește să-și înnoiască interpretarea. Oare în procesul de creație al actriței, în tot mai complexa definire a personajelor cărora le dă viață, în adoptarea unei poziții lipsite de echivoc față de eroinele interpretate, nu au avut un greu cuvînt de spus năzuința ei de a corespunde exigențelor spectatorului de azi, efortul perseverent al actriței către clarificarea problemelor fundamentale estetico-filozofice ale artei sale? Nu încapă nici o îndoială. Însăși actrița ne mărturisește acest lucru: „În teatrul nostru actual, obligativitatea pentru actor, de a adînci analiza personajului interpretat, de a lua o poziție critică față de el, a determinat o creștere a exigenței artistice față de propria-mi creație..., un actor care nu e la curent cu problemele actuale, un actor care nu citește, în afară de literatură, și filozofie, un actor care nu cunoaște viața de azi devine repede desuet, rămîne în urma cerințelor publicului.”

Sîngiuința cu care-și îndeplinește toate îndatoririle profesionale, modestia neostentativă ce o profesează, firea ei deschisă, prietenoasă, sînt tot atîtea calități ce fuzionează și-și au originea în aceeași mare dragoste pentru artă, tot atîtea însușiri ce o impun pe actriță în rîndul celor mai iubiți parteneri. Pentru colegii mai tineri, Eugenia Popovici constituie un exemplu demn de urmat. O viață de muncă perseverentă, seriozitatea și ținuta etică, autoexigența mărturisită în realizarea tuturor rolurilor ce i se încredințează, fie ele de primă greutate, fie simple apariții episodice, impun respectul și afecțiunea tinerilor actori. În această ordine de idei, merită, credem, menționată aici, impresia profundă lăsată absolvenților și studenților Institutului de Teatru — azi actori — de către Eugenia Popovici, cînd acum cîțiva ani a primit să joace pe scena Studioului Experimental, alături de ei, în spectacolul *Inviazia*.

Anii de după Eliberare au însemnat adevărata prețuire a muncii și talentului artistei, adevărata ei consacrare. Ca o expresie a aprecierii de care se bucură, Eugenia Popovici a fost distinsă cu titlul de „artistă emerită”, decorată cu Ordinul Muncii, decorația cea mai potrivită pentru o viață de muncă în slujba artei scenice.